

باید سعی شود محتوا و روشهای آموزشی که انتخاب می شوند با محیط طبیعی ، فرهنگی ، اجتماعی ، و نیازهای افرادی که آموزش می بینند ، پیوند و سازگاری بیشتری داشته باشد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برنامه ریزان نوع اطلاعات مورد لزوم درباره دانش و معرفت را با استعانت از پژوهشگران ، دانشمندان ، نویسندگان کسب می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

این اطلاعات در یک قسمت از معرفت بشری ، مثلاً در یکی از رشته های علوم انسانی ، تجربی ، ریاضی و یا فنی به طور فهرست وار از این قرار هستند :
۱- اطلاعات دربارهٔ اصول اساسی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

- ۲- اطلاعات درباره ملاک و معیار برای انتخاب انواع مناسب موضوع و محتوا
- ۳- اطلاعات درباره روش های تنظیم معرفت و دانش برای استفاده در مدرسه

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

- ۴- اطلاعات درباره ملاک بررسی و انتخاب کتاب های درسی از نظر محتوای علمی و مناسب بودن آنها برای رسیدن به هدفها
- ۵- اطلاعات درباره ملاک و معیارهای تعیین توالی موضوع و محتوای دانش و معرفت مورد نظر از لحاظ منطقی و روانشناختی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

منابع موجود برای کسب اطلاعات یاد شده :

برای کسب اطلاعات دربارهٔ معرفت و دانش بشری می توان از کتب متعددی که دربارهٔ رشته های گوناگون معرفت بشری نگاشته شده اند و حاوی آخرین اطلاعات و مطالعات پیشرفته در حوزه های مورد نظر هستند ، و نیز از مجلات علمی و گزارشهای تحقیقات استفاده کرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

اطلاعات مورد لزوم را می توان از طریق بررسی نتایج کنفرانس ها ،
نیز نقطه نظرها و توصیه های مطلعین بدست آورد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

موارد استفاده از اطلاعات بدست آمده :

از اطلاعات به دست آمده در انتخاب موضوع و محتوا برای طرح ریزی برنامه های درسی و آموزشی ، در کارهای مربوط به مراجعه به منابع و مراجع ، تهیه مواد و وسایل آموزشی استفاده می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

هم چنین نظریات مشورتی افراد مطلع در طراحی محتوای برنامه های درسی و آموزشی ، و در تهیه راهنما برای استفاده معلمان و یادگیرندگان مورد استفاده قرار می گیرند . علاوه بر آن ، از اطلاعات بدست آمده در انتخاب طرح یا طرح هایی برای سازمان برنامه های درسی و آموزشی و غیره استفاده می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برنامه درسی مناسب :

در سالهای اخیر ، بیشتر علمای آموزش و پرورش و گروه های مختلف جامعه ، از نظام آموزش و پرورش به ویژه برنامه های درسی و آموزش ، مناسب با زندگی و نیازهای کودکان و جوانان ، و جامعه تهیه و تنظیم نشده اند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

این انتقادات موجب شده اند که محتوای بیشتر دروس در کلاسهای ابتدایی و بالاتر تغییر و یا بهبود نسبی پیدا کنند . مثلاً برنامه ریاضی دوره ابتدایی از صورت سابق و نامناسب خود به صورت علمی تر و بر اساس نظریه مجموعه ها تنظیم شده است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

همچنین بهبود نسبی در بیشتر دروس دورهٔ راهنمایی و دبیرستان مشهود است .

سایر منابع اطلاعات مؤثر در برنامه ریزی درسی :

علاوه بر چهار منبع اصلی ، سه منبع فرعی ، یعنی :

۱- قوانین ومقررات ، به طور کلی ساخت و نظام آموزش و پرورش

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۲- منابع و وسایل ، به طور کلی مقدمات و امکانات
۳- نتایج تحقیقات و نظریات مشورتی افراد مطلع ، در برنامه ریزی
آموزشی و درسی مؤثرند که باید مورد توجه برنامه ریزان قرار گیرند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۱- ساخت و نظام آموزش و پرورش :

مدارس نهاد اجتماعی هستند که وظایف و نقش خود را باید مطابق با قوانین و مقرراتی انجام دهند که به وسیله نهادهای قانونی و قانون گذاری وضع و تدوین یافته اند . برنامه ریزان باید این قوانین و مقررات را در نظر بگیرند .
برنامه ریزان باید توجه کنند که مدارس نهاد سیاسی نیز می باشند و به طور کلی ، آموزش و پرورش با سیاست آمیخته است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

تصمیمات شوراهای برنامه ریزی ، معلمان ومدارس ، هیأت امناء دربارهٔ فعالیت ها و برنامه های مدارس به طور کلی باید با قوانین آموزش و پرورش ، که به وسیله شورای عالی فرهنگ و سایر نهادهای قانون گذاری به تصویب رسیده است نیز با آنچه در قانون اساسی آمده است ، مطابقت داشته باشد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۲- منابع و وسایل :

برنامه ریز باید امکانات و منابع ، تنگناها و موانع مالی ، اداری ، فنی ، اجتماعی ، اقتصادی و انسانی را در نظر بگیرد .

با توجه به منابع و وسایل موجود یا دسترس ، میان فعالیت های آموزشی و خواست ها حق تقدم و اولویت هایی قابل شود و در تنظیم برنامه مقدمات و محدودیت ها را از هر لحاظ مطمح نظر قرار دهد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۳- نتایج تحقیقات و نظریات افراد مطلع :

از یافته های تحقیقات و نظریات افراد مطلع می توان :

- ۱- در تعیین حوزه امکانات عملی آموزش و قابل اجرا بودن برنامه ها
- ۲- در برنامه ریزی آموزش های ضمن خدمت ، و فوق برنامه های آموزشی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

- ۳- در تعیین امکانات برای برنامه ها و آموزش های تجربی و نوآوری ها
- ۴- در برنامه ریزی برنامه های آموزشی ویژه ، مانند سوادآموزی
- ۵- در تهیه وسایل و نحوه استفاده از آنها و امکانات سایر نهادها و جلب همکاری های آنان و غیره استفاده کرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

فصل ششم

طرح ریزی برنامه های درسی

برنامه ریزی آموزش و پرورش چیست و مراحل آن کدام است ؟

کومز ، برنامه ریزی آموزشی به معنای وسیع آن را " کاربرد تجزیه و تحلیل منطقی در آموزش و پرورش به منظور افزایش کارایی و تأثیر آن در رفع نیازهای دانش آموزان ، دانشجویان ، و جامعه " می داند .

لِکْت برنامه ریزی را " فراگرد تعیین هدفهای مناسب ، تشخیص مسائل
و نیازها ، امکانات و محدودیت ها ، و تنظیم فعالیت ها و برنامه ها برای رسیدن
به هدف ها تعریف می کند . "

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

کارشناسان یونسکو " برنامه ریزی آموزش و پرورش برداشتی است منطقی و علمی برای حل مسائل آموزشی ، و آن مشتمل است بر تعیین هدفها و منابع ، بررسی شقوق مختلف عمل و انتخاب عاقلانه بین آنها ، تصمیم گیری در مورد هدف های مشخص در محدوده زمانی معین ، و بالاخره ساز کردن بهترین تدابیر و وسایل برای تحقق بخشیدن منظم به تصمیمات مزبور " .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برنامه ریزی آموزش و پرورش هدف نیست ، بلکه طرح تدبیر وسیله ای
است برای رسیدن به هدفهای آموزش و پرورش است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برنامه ریزی آموزشی ، مشتمل بر یک رشته اقدامات و عملیات مرتبط و وابسته به هم است که به اجمال از این قرار هستند :

- ۱- مشخص کردن هدف های آموزش و پرورش
- ۲- شناسایی وضع کنونی آموزش و پرورش و روند آن
- ۳- سنجیدن شقوق مختلف
- ۴- پیاده کردن برنامه

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

قسمت اصلی و هسته مرکزی برنامه های آموزش و پرورش ، بودجه و اعتبارات آموزشی نیست ، بلکه برنامه درسی است که باید مورد عنایت قرار گیرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برنامهٔ درسی شامل کلیه فرصت‌های یادگیری و تجاربی است که کودکان و جوانان باید با راهنمایی و یاری معلمان و زیر نظر مدرسه کسب کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

تدریس مستقیم در کلاس درس بخشی از برنامه درسی است . فعالیت های مدرسه ای مانند انجمن ها ، مسابقات ورزشی ، نقاشی ، و علمی ، شوراها دانش آموزان ودانشجویان ، و طرح کاد (کار ودانش) و غیره بخش های دیگری از برنامه درسی هستند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

خدمات مدرسه ای مانند کتابخانه ، خدمات بهداشتی ، مشاوره
وراهنمایی نیز بخش هایی از برنامه درسی محسوب می شوند . حتی ،
محیط و جو حاکم بر روابط متقابل شخصی در مدرسه نیز بخش
دیگری از برنامه درسی است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

فرایند برنامه ریزی درسی :

فرایند برنامه ریزی درسی به طور کلی شامل چهار مرحله است که از این قرارند :

- ۱- تعیین هدفهای کلی (و حیطه ها)
- ۲- طرح ریزی حیطه های برنامه درسی
- ۳- پیش بینی چگونگی اجرای برنامه ها
- ۴- طرح ریزی ارزشیابی از برنامه های درسی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

طرح ریزی حیطة های برنامه درسی

حیطة برنامه درسی :

طرح ریزی برنامه درسی تا اندازه ای به طرح ریزی یک ساختمان شباهت دارد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

حیطه برنامه درسی عبارت از مجموعه فرصتها و فعالیت های یادگیری
طرح ریزی شده برای رسیدن به یک هدف کلی و مجموعه خرده
هدفهای مربوط به آن است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

فرایند طرح ریزی حیطة های برنامه درسی

- ۱- در نظر گرفتن عوامل اساسی مربوط به حیطة معین
- ۲- مشخص کردن خرده هدفهای یک حیطة
- ۳- مشخص کردن انواع فرصت های یادگیری ممکن
- ۴- تعیین طرحهای درسی مناسب
- ۵- تهیه و تصریح اجزاء مقدماتی طرح
- ۶- پیش بینی شرایط و وسایل لازم برای پیاده کردن طرح

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۱- در نظر گرفتن عوامل اساسی مربوط به حیطه معین

زمانی که آرمانها و نیازهای جامعه ، نیازهای یادگیرندگان فرایند یادگیری ، معرفت و دانش لازم مشخص شدند برنامه ریزان کار خود را باید روی داده های خاصی متمرکز کنند که مناسب با حیطه معین و جمعیت شناخته شده است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۲- مشخص کردن خرده هدفهای یک حیطه

هدف ها به طور کلی در سه سطح به صورت :

(۱) هدفهای آرمانی و کلی

(۲) هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش

(۳) و درسی مشخص می شوند .

هدف های کلی بیشتر از نیازها و توقعات یادگیرندگان و جامعه ،
و فلسفه اجتماعی و آرمانهای کلی سرچشمه می گیرند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

این نوع هدفها ، که در واقع بیان کننده یک فلسفه تربیتی و مشخص کننده جهت گیری فعالیت های آموزشی و پرورشی یک کشور هستند هدفهای آرمانی نیز نامیده می شوند ، و چون به صورت کلی بیان می شوند به درد برنامه ریزان درسی نمی خورند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

این هدفها راهنمای کلی تعیین هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش هستند .

در سطح دوم ، هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش ، یعنی هدفهای آموزش و پرورش در دوره های ابتدایی ، راهنمایی ، متوسطه ، و دانشگاه قرار می گیرند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

هم چنین هدفهای رشته های آموزشی در دوره های یاد شده مانند
هدفهای آموزش علوم در دوره راهنمایی و یا دبیرستان ، یا هدفهای
آموزش فنی و حرفه در دوره عالی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

هدفهای دوره های رسمی آموزش و پرورش ، و هدفهای رشته های آموزشی در دوره های مذکور ، برنامه درسی اساس هدفهای آرمانی تعیین می شوند. در مقایسه با هدفهای آرمانی دقیق تر ، روشن تر ، و گویاتر هستند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

هدفهای سطح سوم ، هدفهای درسی هستند که معمولاً معرف تغییراتی هستند که انتظار داریم فرایند آموزش و پرورش در جسم و جان آدمی به وجود آورد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

هدفهای درسی از خرده هدفهایی نشاء می گیرند اما ، نسبت به آنها به مراتب روشن تر و دقیق تر بیان می شوند به طوری که بازده برنامه های آموزشی را به صورت ویژگیهای رفتاری که از یادگیرندگان انتظار می رود مشخص می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

پس لازمه طراحی یک حیطه برنامه ، در واقع ، حرکت از یک هدف کلی دوره ها و یا رشته های آموزشی به سوی خرده هدفها وهدفهای درسی یا آموزشی (رفتاری) قابل وصولی است که در چارچوب امکانات حیطه برای جمعیت معینی در نظر گرفته شده اند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۳- مشخص کردن انواع فرصت های یادگیری ممکن
تجارب یادگیری ، در حقیقت ، وسایل اساسی و ضروری برای رسیدن به هدفهای آموزش و پرورش هستند که یادگیرنده باید کسب کند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

یادگیری اساساً از طریق فعالیت هایی صورت می گیرد که یادگیرنده انجام می دهد. اصطلاح " تجربه یادگیری " نیز به عمل متقابل بین یادگیرنده و شرایط خارجی محیطی که یادگیرنده به آن واکنش نشان می دهد، اطلاق می شود.

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

کار مهم برنامه ریز این است : آن گونه فرصت های یادگیری را پیش بینی کند
که هم موجب واکنش ها یعنی فعالیت های خود یادگیرنده شود ، هم سبب
تحقق هدفهای آموزش و پرورش باشد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

بعضی از انواع فرصت های یادگیری طبقه بندی شده به عنوان نمونه از این قرارند :

نوع اول فرصت های یادگیری ، از نوع " اکتشافی " هستند که در زمینه های هنر ، کارهای دستی و صنعتی ، موسیقی ، وزبانهای خارجی به صورت دروس دوره ای ، یعنی برای مدت معینی از تحصیل ، پیش بینی می شوند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

نوع دوم ، فرصت های یادگیری پیش بینی شده ، دروس مربوط به
زمینه های جامعه شناسی و ادبیات هستند .
نوع سوم ، فرصت های یادگیری طرح های یادگیری مستقل برای
یادگیرندگانی هستند که رغبت های ویژه ای دارند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

نوع چهارم فرصت های یادگیری ، و شاید مهمتر از همه ، فعالیت های ویژه ای است که برای دانش آموزان و بیشتر به وسیله خود آنان ، و با توجه به انواع و اقسام امکانات ، پیش بینی و تنظیم می شوند . مانند ، انواع فعالیت های ورزشی ورزشی ، فعالیت های مربوط به سخنرانی ، روزنامه نگاری ، و نمایش .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

اصول کلی انتخاب فرصت ها و فعالیت های یادگیری

آن اصول به اجمال از این قرارند :

۱- اصل اول ، برای رسیدن به هر هدف تربیتی ، فعالیت ها و تجارب یادگیری چنان باید انتخاب شوند که به دانش آموز فرصت انجام دادن نوع رفتار مورد نظر هدف را بدهند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۲- اصل دوم ، این است که فعالیت های یادگیری چنان باید تعیین شوند که دانش آموز از انجام دادن نوع رفتار مورد نظر هدفها رضایت خاطر کسب کند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۳- اصل سوم ، با توجه به تجارب و فعالیت های یادگیری ، روشنگر این نکته است که واکنش های مورد نظر و مطلوب این تجارب باید در حیطه توانایی و حد امکان دانش آموز باشند .

۴- اصل چهارم ، این است که برای رسیدن به یک هدف معین می توان از فعالیت ها و تجارب متعددی استفاده کرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۵- اصل پنجم ، بیانگر این مطلب است که یک تجربه یادگیری معین معمولاً بازده های متعددی به بار می آورد . مثلاً ، دانش آموز ضمن حل مسائل مربوط به بهداشت ، با یک سلسله اطلاعات بهداشتی نیز آشنا می شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۴- تعیین طرحهای درسی مناسب

اصل ویژه ای که در طراحی مورد توجه قرار می گیرد توجه به نیازهای علمی و علاقه های فردی یادگیرندگان است .

نظریه های مربوط به طراحی و سازمان دادن معارف و موضوعهای درسی ، محدوده و توالی فرصت ها و فعالیت های آموزشی و یادگیری را تعیین می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۵- تهیه و تصریح اجزاء مقدماتی طرح

این مرحله از برنامه ریزی ، گروه طراح ، فهرست مقدماتی از انواع فرصت های یادگیری - مانند موضوعها یا دروس ، دروس کوتاه مدت ، فعالیت ها و تجارب اجتماعی ، مطالعات مستقل ، و مهارتهای گروه بندی شده و توالی آنها و غیره را به عنوان اساسی برای انتخاب کردن اصول طرح ها تهیه می کند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

آنگاه که طرح ها انتخاب شوند ، فرصت ها و فعالیت های یادگیری به طور آگاهانه تری طراحی می شوند . بنابراین ، یک برنامه برای حیثه مثلاً ، روابط انسانی ممکن است شامل حداقل دو طرح اصلی یعنی (الف) ماده و موضوع درسی ، (ب) فعالیت و مسائل اجتماعی باشد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۶- پیش بینی شرایط و وسایل لازم برای پیاده کردن طرح

شرایط لازم برای پیاده کردن این برنامه شامل فعالیت های زیر خواهد بود :
الف - تربیت و آماده کردن گروه معلمان ، به ویژه در درس علوم اجتماعی ، و هنرهای زبان

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

ب - تهیه واحدهای درسی جزء (بخش ها و فصول دروس یا " واحدهای درسی ")
ج - پیش بینی وسایل فیزیکی و تصمیم گیری درباره آنها ، مانند پیش بینی اتاق
درس و وسایل مربوط به آن متناسب با تعداد دانش آموزان ، و سفارش هر نوع مواد و
وسایل خاصی که برای تدریس درس مذکور لازم است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

فصل هفتم

انواع طرح های برنامه درسی

برنامه درسی دارای انواع متفاوت طرح ها هستند ، مانند:

- (۱) طرح هایی که برنامه درسی شایستگی های ویژه
- (۲) فعالیت ها و مسائل اجتماعی
- (۳) نیازها و علاقه فردی
- (۴) یا بر معارف و موضوعهای درسی بیشتر تأکید می کنند .

۱- طرح هایی که برنامه درسی شایستگی های ویژه تأکید می کنند

این طرح ها که بیشتر در مدارس حرفه ای و فنی بکار می روند برنامه درسی مهارت‌ها و عملکردهای خاصی تأکید می کنند .
این طرح ها رابطه مستقیم میان هدفها ، فعالیت های یادگیری ، و اجرا را به شدت مورد توجه قرار می دهند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

در طرح های مربوط به ایجاد شایستگی های ویژه ، عملکردهای مورد نظر به صورت هدفهای رفتاری یا عملی ، یا شایستگی ها تصریح و تعریف می شوند ، فعالیت های یادگیری برای رسیدن به هر هدف مشخص می شوند ، و عملکرد یادگیرنده به عنوان پایه ای برای حرکت وی از یک هدف به هدف دیگر مورد بازبینی قرار می گیرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

در طرح های مربوط به ایجاد شایستگی های ویژه ، نقش ها و عملکردهایی را که یادگیرندگان باید یاد بگیرند به صورت یادگیری کارها ، فعالیت ها ، و مهارت‌ها به طور صریح ، تدریجی و متوالی ، و قابل نشان دادن مشخص می شوند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۲- طرح هایی که برنامه درسی فعالیت ها و مسائل اجتماعی تأکید می کنند

معمولا مبتنی بر سه نظریه طراحی هستند :

- ۱- نظریه رویکردهایی به نقش های اجتماعی
- ۲- نظریه ای که برنامه درسی باید در گرداگرد جنبه ها یا مسائل زندگی اجتماعی تنظیم شود .
- ۳- نظریه بازسازی اجتماعی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

مخرج مشترک این نظریه ها ، طرح برنامه درسی است که روی فعالیت و یا مسائل اجتماعی بیش از معارف و موضوعهای درسی معمولی یا سایر عناصر سازمان دهنده برنامه تأکید می کند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

نمونه فهرست عناوین نقش های اصلی زندگی اجتماعی از این
قرار هستند :
محافظت و حمایت از زندگی ، ملک و مال ، و منابع طبیعی ، تولید کالا و خدمات
و توزیع بازده تولید

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

، مصرف کالا و خدمات ، ارتباط و انتقال مردم و کالا ، تفریحات ، ابراز جوشش
های ذوقی ، اظهار سائق های دینی ، آموزش و پرورش ، گسترش آزادی ،
وحدت و تمامیت فرد ، واكتشاف .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

خلاصه ، این قبیل طرح ها ، فعالیت ها و یا مسائل اجتماعی را عناصر اصلی یا هسته مرکزی خود قرار می دهند . این عناصر تعیین کننده دامنه و وسعت برنامه درسی یا بخش مهم آن است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۳- طرح هایی که بر نیازها و علاقه های فردی تأکید می کنند

نظریه هایی که به طور مستقیم نیازها و علاقه های یادگیرنده را به عنوان پایه و اساس طرح خود قرار می دهند به نامهای مختلف مانند " کودک محوری"، " تجربه محوری"، " پیشرفته"، " فردمداری"، و " انسان گرایانه" و غیره خوانده می شوند.

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

به طور کلی مشخصات طرح های مبتنی بر نیازها و علاقه های فردی از این قرار است :

الف - طرح برنامه ، به طور کلی ، مبتنی برنامه درسی شناخت نیازها و علاقه های یادگیرنده است .

ب - طرح برنامه به شدت انعطاف پذیر است .

پ - آموزش معمولا به طور فردی است و معلم نقش راهنما دارد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۴- طرح هایی که بر موضوعهای درسی تأکید می کنند
مفهوم مسلط برنامه های تحصیلی ، چه در گذشته و حال ، موضوعهای درسی
است که در مدرسه به وسیله معلم تدریس ، و به وسیله دانش آموز یادگرفته
می شوند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

ویژگیهای طرح هایی که بر موضوعهای درسی تأکید می کنند

آنچه بیشتر جنبه " تربیتی " طرح برنامه مبتنی برنامه درسی موضوعهای درسی را مشخص می کند اصل ذاتی یا ساخت خود معارف و علوم ، یعنی دیسیپلین هاست که به عنوان موضوع درسی در نظر گرفته می شوند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

معنا و مفهوم دیسیپلین (معرفت سازمان یافته)
واژه دیسیپلین (Discipline) از واژه (Discipulus) لاتین ، یعنی کسی
که از دیگری یاد می گیرد ، و آنهم از فعل (Discere) به معنای " یاد گرفتن "
مشتق شده است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

از نظر واژه شناختی نیز دیسپلین به عنوان معرفتی تعبیر می شود که از ویژگی آن مناسب بودن برای تدریس و قابل استفاده بودن برای یادگیری است . به این اعتبار ، دیسپلین معرفت سازمان یافته مناسب برای آموزش است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

ملاک و میزانی را برای سنجش درجه و کیفیت دیسیپلین
فراهم می کنند . این صفات از این قرار هستند :

- (۱) ساده سازی تحلیلی
- (۲) هماهنگی ترکیبی
- (۳) و پویایی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

ساده سازی تحلیلی

ضرورت نخستین برای تدریس مؤثر ، ساده سازی است . به طور کلی مفهوم بودن مبتنی بر کاهش اساسی در چندگانگی برداشت های ذهنی است که در معنا با احساس ها و تصورات برخورد می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

یادگیری کودک شامل رشد توانایی او برای جور کردن و انتخاب کردن ، یعنی ساده کردن است .
یک نماد - مثلاً یک کلمه ، به انسان امکان می دهد تعداد نامحدود خصوصیات را زیر یک " مفهوم " طبقه بندی کند و از این راه به طور مؤثری از پیچیدگی تجربه اش بکاهد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

رمز یادگیری انسان در تعمیم است
ساده سازی تجربه به وسیله بکار بردن نمادها را ساده سازی تحلیلی نامند . به
این اعتبار ، فرایند تحلیل عبارت از جور کردن طبقات اشیاء است ، و آن یعنی
جور کردن از طریق تمیز تشابهات و تناقضات انجام می گیرد که به موجب آن "
موجودات " برنامه درسی حسب صفات و ویژگی هایشان جدا می شوند و به
صورت ترتیبی انتظام می یابند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

ملاک دیسپلین خوب در ساده کردن فهمیدن است .
هماهنگی ترکیبی

غرض از ترکیب ، ساختن " کل های " جدید ، و هماهنگی عناصر به صورت
ساختارهای معنی دار مربوط به هم است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

تفکر دیسیپلینی ، تفکر سازمان یافته است . تفاوت ها و تمایزها در داخل چارچوبی ترتیب یافته اند که امکان بینش ترکیبی را می دهد . هر دیسیپلین یک ساختار ترکیبی از مفاهیم است که در آن تمیز تشابهات به وسیله تحلیل امکان یافته است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

پویایی

سومین کیفیت معرفت در یک دیسپلین ، پویایی نامیده می شود . منظور از پویایی قدرت راهبردی به سوی فهمیدنی های بعدی است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

معرفت سازمان یافته و سازمان نیافته

بدیهی است خط فاصل مشخصی میان معرفت سازمان یافته و سازمان نیافته وجود ندارد. در یک انتها، اطلاعات پراکنده و جدا از هم وجود دارند که در حوزه هیچ دیسیپلین نظام یافته قرار نگرفته اند.

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

در انتهای دیگر ، ساخت های نظریه ای با عناوین مشخص وجود دارند
که به سهولت می توان به عنوان یک دیسیپلین مطابق با معنای یاد
شده قبلی تشخیص داد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

در میان اینها ، انواع معرفتی قرار می گیرند که دارای درجات مختلفی از دیسیپلین هستند که شاید بهتر است از آنها به عنوان دیسیپلین های ضعیف و قوی نام برد . تفاوت تنها در میزان و درجه تطابق آنها با سه ملاک یاد شده برای آموزندگی است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

بنابراین مثلاً، "ریاضیات" با توجه به ابزارهای تحلیلی قدرتمند و پویایی که برای تحلیل و ترکیب، و خلاقیت مفید بی پایان دارد، دیسپلین قوی تر از "علوم سیاسی" دارد.

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

همه حوزه های معرفت ، در داخل یک دیسپلین قرار نمی گیرند . زیرا همه آنها نشانگر کیفیت تحلیلی ، ترکیبی ، و پویایی نیستند .
" موضوعهای درسی " از میان دیسپلین ها ، یعنی معرفت نظام یافته باید انتخاب شوند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

سازمان دادن محتوای برنامه درسی و یادگیری

از اهم وظایف مدرسه است که فعالیت ها و تجارب یادگیری را چنان پیش بینی ، تنظیم ، و ارائه کند که یادگیری مورد نظر در یادگیرندگان به وجود آید و هدفهای آموزشی و پرورشی تحقق پیدا کنند . نوع سازمان برنامه درسی عامل مهمی در تعیین چگونگی یادگیری است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برای تهیه برنامه درسی مؤثر و اثر بخش ، فعالیت های آموزشی و تجارب یادگیری باید به صورتی تنظیم شوند که همدیگر را تقویت کنند و دارای اثر متحد و یکپارچه باشند تا بتوانند الگوهای رفتاری مورد نظر را در یادگیرنده به وجود آورند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

مسائل مربوط به سازمان دادن محتوای برنامه درسی
اختلاف نظر در تعیین ملاک ها و اعتبار آن ها برای سازمان دادن برنامه درسی
موجب بحث هایی شده است که کار برنامه ریزی و تنظیم محتوا را با مشکلاتی
مواجه ساخته است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

مثلاً ، در انتخاب محتوا و تنظیم آن دو نظر و روش جداگانه وجود دارد . یکی ، نظر دانشمندان حرفه ای و اصحاب علم است که بر روش های حرفه ای دانش پژوهی و تحقیق تأکید می کنند و برآنند که در تنظیم محتوا ، به سازمان منطقی موضوع درسی باید توجه شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

دیگری ، نظر مربیان تربیتی است که روی روش های آموزش و یادگیری تأکید می کنند و نظر بر این دارند که در تنظیم محتوا ، سازمان روانشناختی تجارب یادگیری باید مورد عنایت قرار گیرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

این افراد به طور معمول به توالی روانشناختی تجارب یادگیری اهمیت می دهند و این واقعیت را نادیده می گیرند که محتوا، از هر نوع که باشد، دارای ساخت معین یا منطقی است و این منطق نباید در سازمان دادن محتوا برای یادگیری مورد بی اعتنایی قرار گیرد.

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

آنچه در سازمان دادن مهم است ، چگونگی ترکیب محتوا نیست ، بلکه این است که افکار (ایده های) اساسی ، یا الگوهای روابط مهم محتوا به صورت مبهم ، پیچیده ، و یا نادرست تنظیم و ارائه نشوند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

در تنظیم محتوا نباید روشهای یادگیری مطابق با توالی روانشناختی مورد بی توجهی قرار گیرد ، حتی در برنامه های مدارس که تنها روی موضوع درسی و یادگیری محتوای آن تأکید می شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

چگونگی سازمان دادن محتوای برنامه درسی
برای سازمان دادن محتوای برنامه درسی ، معمولاً سه ملاک در نظر گرفته می شود که عبارت از برقرار کردن توالی ، یادگیری تراکمی یا مداومت ، و یگانگی است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برقرار کردن توالی

به طور اصلی برقرار کردن توالی در برنامه را می توان به صورت تنظیم محتوا ، مواد ، یا تجارب یادگیری به نوعی از ترتیب پیاپی در نظر گرفت .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

اسمیت ، استانلی ، و شورس چهار نوع نمونه برای توالی عرضه داشت ذکر کرده اند که از این قرارند :
اولی این است که از آسان شروع می شود و به سوی مشکل پیش می رود .
دروس شیمی و زیست شناسی بیشتر مطابق با این سازمان یافته اند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

دومی این است که ترتیب عرضه داشت مبتنی بر یادگیری پیش نیازهاست .
این اصل به ویژه در موضوعهایی که بیشتر شامل قوانین و اصول است رعایت
می شود مانند فیزیک ، دستور زبان ، هندسه .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

نوع سوم ترتیب عرضه داشت این است که از کل به جزء می رسد . جغرافیا غالباً با
کره شروع می شود با این فکر که زمین کروی است و بیشتر مشاهدات جغرافیایی
مانند اختلاف ساعت و فصل به وسیله این مفهوم ذهنی تعبیر می شوند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

نوع چهارم عرضه داشت ترتیب زمانی است . واقعیت ها و تمثیل ها در یک توالی زمانی چنان تنظیم شده اند که عرضه وقایع بعدی مسبوق به مباحث قبلی است . این سازمان در درس تاریخ بیشتر رعایت می شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

سازمان دادن محتوا برای یادگیری تراکمی یا مداومت
به طور اساسی ، مسأله یادگیری تراکمی یا مداومت عبارت از پیش بینی فرصت های پی در پی و مداوم برای تعمیق و گسترش معلومات و مهارتها به طور پیشرونده است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برنامه ریزی برای گسترش یادگیری تراکمی ، شامل پیش بینی محتوا و فعالیت های یادگیری به منظور ایجاد حرکت از یک سطح از پیچیدگی به سطح بالاتر ، از افکار ساده تر به افکار پیچیده تر و عمیق تر ، و از مفاهیم ساده تر به مفاهیم پیچیده تر به طور فزاینده است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

در این نوع سازمان دادن ، که گاهی سازمان دادن به طور عمودی نیز نامیده می شود ، طرح هایی برای تکرار عناصر اصلی برنامه و استفاده مداوم از یادگیری های قبلی پیش بینی می شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

به این صورت که فرصتهای پی در پی و مداوم برای تمرین و تکرار معلومات و مهارتها و بکار بردن آنها در موقعیت های مختلف در نظر گرفته می شود تا یادگیرنده تسلط لازم را در آنها کسب کند وهم پایه و مبنایی باشند برای درک مطالب و کسب تجارب بعدی .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

غرض از یادگیری تراکمی یا مداومت ، آجر روی آجر گذاشتن و تکرار عناصر برنامه در یک سطح نیست ، بلکه بنا کردن تجربه بعدی روی تجربه قبلی است به طوری که از ترکیب آن دو ، معنا و مفهوم روشن تر و وسیع تر در ذهن یادگیرنده ایجاد شود و بتدریج دامنه و عمق شناخت ، و عملکردهای وی گسترش یابد و دقیق تر گردد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

پیش بینی برای یکپارچگی

مسأله تخصصی شدن معرفت از یک طرف ، و یکی سازی آن از طرف دیگر ، تکلیفی دائمی برای آموزش و پرورش و تحقیق به وجود آورده است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

زمانی یادگیری مؤثرتر انجام می گیرد که حقایق و اصول یک حوزه از معرفت بشری را بتوان با حوزه دیگر آن ارتباط داد ، به ویژه که بخواهیم این معرفت را بکار ببریم .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

اصطلاح یگانگی ، به عنوان ملاکی برای سازمان دادن برنامه درسی به صورتهای متفاوتی تعریف شده است . بعضی تعاریف روی روابط افقی حوزه ها و محتوای برنامه درسی با یکدیگر تأکید می کند ، مانند برقرار کردن رابطه میان آنچه در ریاضی آموخته می شود با آنچه در علوم تجربی آموخته می شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

اما ، یگانگی به صورت چیزی که در درون فرد روی می دهد نیز تعریف شده است بدون توجه به این که محتوای برنامه درسی برای چنین مقصودی سازمان داده شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

ملاک یادگیری دلالت دارد بر سازمان دادن محتوا و فعالیت های یادگیری به صورتی که به یادگیرنده در بدست آوردن وحدت نظر و رفتار ، در رابطه با عناصری که با آنها سروکار دارد ، به طور فزاینده ای کمک کند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

یکی از روشهای معمول این است که سعی می کنند حوزه های نزدیک به هم
یک معرفت را با هم ترکیب و تلفیق کنند و به صورت موضوع درسی کلی تری
ارائه دهند مانند جایگزین کردن درس " هنرهای زبان " به جای دستور زبان ،
انشاء ، متون .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل